

Ljubo Krmeč
MUKLINE

Nakladnik:
Matica hrvatska Stolac

Za nakladnika:
Mladen Bošković

Urednik:
Miroslav Palameta

Recenzenti:
Miroslav Palameta
Tina Laco

Naslovnica:
Cener, 14 karatni zlatni pigment na platnu,
ak. sl. Damir Medvešek

Tisak:
Print team, Mostar

Ljubo Krmek

MUKLINE

Stolac, 2023.

klečeća tužbalica

I.

Utječuć se spustu
Kroz virove
Ljudskih omaglica
Previjah
Poput lastavica

II.

Kad slovoglad
Razum pomrači
Slovokradica
Krade imena
S nadgrobница

III.

Je li vrijedno grijeha
Je li vrijedno djedovine
Žudjeti
Besramnost prvine

IV.

U osvajanju
Nemilog slova
Unaprijed
Izgubljena boja
Zlosretna
Glava je tvoja

V.

Otpaticiš li ikada
Iz sebe
Iz svoje ljuštore

Pogledaš li ikada
Sebi
U oči

Jesi li vrijedan
Domovine
(U koju se kuneš)

VI.

Ako se morasmo
Zakolutati
U kolovratnom ročištu
Zašto leđa
Omekšah
Žureći se utočištu

VII.

O,
Vi koji iznutra
Ključete
Niste vi
Ti
Koji težine križa
Biljegujete

nemiri

NEMIRI
ILI
K'O ONO JEDNOM

Eho
Dalekih tutnjeva
Prožima srce

Bodljikavi glasi
Kostruše dane
Majdane

K'o ono jednom
Déjà vu
Slika u slici

Namrgođen pjesnik
Ustrojena slova
Dišu kao vojnici

Stihovi burni
Stihovi bolni
Stihovi opskurni

Kad zemlja krvari
Padaju
Snjegovi crni

STRAHOVI

Ponovno
Slutnje odlaska
Prepoznajem znak

Dijelim sebe
Tijesnog
Na lijevog i desnog

Dvojba odlaska
Ili čekanja
Vremena neizvjesnog

BOGATI SIROMAH

Osjetiš li katkad potrebu
Za tišinom
Za samoćom

Premda znadeš
Da ona zna bit
Sablasna
I strašna

Uz poticaj kreativnosti
Zna iznjedriti i povučenjaka
Osobenjaka

Ali kad čovjek
U sebi
Zasami

I kad izgubi sebe
I zaziva iz tamne dubine
Svoje ime
Povratka više nema

SUDNJODANSKA ISTRAŽIVAONICA

Sam od sebe
Dopuštenje
Ištem

Zabauljao bih
Beskrajnim
Topovskim igrištem

I zakoračih
Podignuvši
Tijesni ovratnik

Ta tužnik sam
U zlu
Nisam ratnik

Dočeka me
Porušen
Slobode relej

Promukao
I preplašen
Ovčji blej

Plavožuti
Krvavi
Rubac

Nabijen
Na izvatren
Troglavi trozubac

Opkoljavaju me slova
Nigdje
Zavjetrinskog zakloništa

Kraj svijeta traje
Ovdje je dio
Gubilišta

KRVAVCU

Kad se izvuče
Mač
Iz korica

Miriše smrt
I gavran grakćuć'
Proriče

Iz najdubljeg
Dijela
Pakla

Plamte
Krvave ruke
Tvoje

Obvikle
Na razboje
Na smrt

Pitam se
Kako daltonisti
Objasniti boje

SLIKOPJESAN

Želio bih
Pjesmu
Sniti

U kojoj su svi
Siti
I istiniti

Bila bi to
Pjesan
Bez jednoga lika

Prekrasna
Plavožuta
Proljetna slika

Nije za dražbu
Izložbena je
Oko nje sve se vrti

I drvo života
Nadrasta
Drvo smrti

UKRAJINO!!!

Ako jednom
Ti ime
Ukradu

Kad hladnoća
Progori
Pustinju čela

I skameni
Buket vriska
S violončela

Ne dopusti
Da ti slovo
Raspnu

Umiraćim dahom
Izmoli molitvu
Oklopnu

Moli za zemlju
Bez zmijskog svlaka
Bez patnje majka

I da ti ime ostane
Nakon zvižduka
Željeznog vlaka

DÉJÀ VU

Nakon rata ako bude nakon
Svi će se dičiti svojim junacima
Svaka vlast donijet će svoj zakon
Gradit će se velikim koracima
Nakon rata ako bude nakon

A napredni svijet igrat će staru igru
Tapšati ramena i gurati koji novčić
Umorni i isprazni sličiti će tigru
I s novim zanosom vijati barjačić
A napredni svijet igrat će staru igru

Vrtnja oko sebe za samim sobom
Crno-bijelo obzorje a željeli dugu
Od sebe se ne bježi ni diobom
Kruženje u neprekoračivu krugu
Vrtnja oko sebe za samim sobom

Nakon rata ako bude nakon
Svi će se dičiti svojim junacima
Svaka vlast donijet će svoj zakon
Gradit će se velikim koracima
Nakon rata ako bude nakon

paljetci

CIV.

Bič mi ne izdrža
Koža gola
Uteče mi duša
Slovo mi jedno
Izniklo iz bola

CV.

Mrtvo mi se tijelo
Stade kočiti
Natjeran na provaliju
Ne mogah preskočiti

CVI.

Mišljah da stuhu
Izmišljahu malokrvni
Sve dok mi ne stisnu vrat
Malo iza ponoći
Kad zadani meni zanoći

CVII.

Zateče me u snu zmaj
Gladna zvijer
Brat mi Krivousan
Usiće lijer

CVIII.

Obezemlji me Nemir
Ognjeni vrh koplja
Spali mi svemir

CIX.

Za jutarnje rose
Fijuk začuh
Smrtonosne kose
Gdi bi klačina
Dojde mi končina

CX.

Kad udari pomor
U Mramor
Morija je bjesnjela
Zemlja se najela

CXI.

Ne podnese mi obraz
Bratov poraz
Napih se medovine
I zainatih
Tila ne vratih

CXII.

Nakrivih kapu
I potukoh se zbog Bojane
I ne zna da mi je cura
A kucnu mi suđena ura

CXIII.

Uzalud travari
Birahu trave
Ujeo me vuk
Treso se ko prut
I sila pjene balave

piljci

NOĆNI POSKOKOV PJEV
ILI
PRESVUČENE KOŽE SE MNOŽE

Dan svladan sve dužim noćima
Zaustavljena istina na plećima
Vremenski zmijac vreba iz lože
Presvučene kože se množe

DIFFERENTIA SPECIFICA

ILI

RAZLIKE MEĐU NAMA

Samo kamen čini male
Razlike među nama
Pazi tko s njim gradi
A tko ga zalud slama

IZA VRIMENA

U hrvu
Kamena i vrimena
Ljudska trošnost
Je skrivena

NEDOKUČIVO

Nikada doznati ne ćeš
Tko s većim užitkom radi
Onaj što ruši
Il' onaj što gradi

DVOLIČNA ILI LICEMJERNA PJESMA

Hvala Bogu
Na daru i sreći
Bijah jedan od onih
Koji ne imade želje
Biti veći

Ali oprosti, Bože
Možda je to ipak
Samo oholost
Poniznih

prokislina

ŽIVOT
ILI
POSVE DRUGAČIJA SLIKA

S druge strane medalje
Sve je drugačije

Manje je spokoja
Bistrija prijateljstva
Riječi pogubnije

Dolaziš sebi
Kao iz daleka

Nudiš pomirbu
Svojoj lucidnosti

Stišavaš bure
I nespokoje voljenih

Srce kuca
Samo iz navike

S uma ne silazi
Pustošina
Bespovratno izgubljene

Zanesenosti

SVA NAŠA PUTOVANJA

Čovjek je
Rođenjem putnik

Prelazi zadanu rutu
I stopljen u masu
Ispunja poslanje

Krčeći put
Vlači i prezimenost

I ako ne prođe
Vraća se u bezimenost
Od kud je došao

PROKISLINE

Sve češće
Zašume
Davni glasovi

I osluškujem
Djetelinu
Četverolistnu

I čujem
Kako sebi
Dovikujem

I sebe
Sanjam
U snu

Moji žlijebovi
Otvoreni
Stoje

A neke
Čudne
Vode

Teku
Mi niz
Lice

MUKLINE

Probdjeh nesan
Uz raspjevana kola
I iskrice bola

Nemiri gone
Stonoćne trke
Ogrezle u muke

I gle
Ono što me davi
Moje su ruke

POLJULJANKA

ILI

ISTKANI PRIVIDI ONOSTRANOG

Evo bježim
Iz svoga
Tijela

I ležim
Na platnu
Boja bijela

Zadjevojčene vlakove
Gledam
Poput pjesnika

Smrt tražim
U pjesmi
Mladog pjesnika

SÍVIM
ILI
TREĆEPJEVNA PJESMA

Sve češće
Se budan
Utječem zori

S očima
U hladnoćom
Prošaranim prozorima

Sa zgrbljenim slovima
Abortiranim
Udomaćenim dušmanima

SÁMIM

Moji su nemiri
Mladica u pustošini

Nebeska kovana zlatnina
Isijava vatru
I puni sunčevinom oči

U najljućem kršu
Bez sjena
Vjetreni trk donosi bol

Kako prevari život

Kako prevare oči nasvjetlane

Kako prevari pijelon
Pa trnci bola
Pužu tijelom

U NEISKORAČENOM KRUGU

U nemoćnoj vrtnji
Za samim sobom
Suncokretim se

Napregnutih slušila
Izlazim
Iz svoga tijela

Glib
Tamne
Čovjekove strane

Zavrtložio
Mučilištem
Ravnice prostrane

Urastam
U okus
Gorkog pelina

Porušeni mostovi uzmake
Strah
Postaje vrlina

ZAZIV SEBE ILI LAGANO ZEMLJANO UPIJANJE

Kad se izgubljen tražim
Darovnom zemljom
Plentam nogama

Kao da sam na drogama

I pretresam

Jesam li ono što jesam
Ili sam živio dovoljno dugo
Pa živ prelazim
Iz jednog u drugo

OZBILJNA IGRA

Kad te se jednom
Vrijeme dokopa
I otpočne igru

Bit ćeš manji
Od makova zrna
A sebi ćeš sličiti tigru

Razlistavat ćeš
Dogorjela slova
U promrzlim rukama

Hinit ćeš
O lovorikama
A igra je u mukama

Niti shvatiti ne ćeš
Uru što otkucava
Vremena svlak

Sve dok
Na posljednjem kolodvoru
Ne stane vlak

ZAKUČASTA FIGURATIVNOST (apstraktno viđenje jedne slike)

Okrećem se zrcalu
Oči u oči
Sa sobom

Tjeskobni torzo
Virka
Iza zavjese

Čudi se dvoglavina
Ovim našim
Prošlicima

SAMOSVOĐENJE RAČUNA
ILI
BESMISLENKA

Glavinjam
Dok slovo
U bjelini umire

Kad misao
Izgubi
Smisao

Rješavam
Neke stvari sam
Sa samim sobom

Obezimenim
Odrvenim
Ozelenim

Propinjem se
Na nožne
Prste

Hladno mi
Kože me
Brste

Što bivam
Goliji
Više se vrti

Sjećam se
Svoje
Zadnje smrti

Kao da i sad
Slušam
Jesenište lire

SVETA NEDJELJA
ILI
NIJE VRIJEME ZA UMIRATI

Večeras sam odlučio
U svoj dom
Ne puštam slovo

Nek' čeka pred vratima
Nek' se kvasi

Na tren ću otškrinuti vrata
Posuti ga kvasom
Pa nek' se ukvasi

Ne ću ga peći
Nek' ponovno splasne
Nije me briga

Jer u tom tijestu
Slovo je što nazbilj pati
Nedjelja je
Nije vrijeme umirati

NOĆNA OSAMLJENJA

Tako bih se
Želio opiti

I usniti
San bez snova

Gdje sve se
Oko Tebe vrti

Gdje nestaju boli
Gdje nema smrti

I da mi pad
U bezdan
Ne prekida san

I da me probudi
Razdanjena zora
S razmračenih prozora

USLUČAJEN
ILI
O DVOJNOSTI POSTOJANJA

Iz svjetlosne točkice
Poteče mi
Duša

Zaodjenuh se
Tijelom
Trpkih oskоруša

Kao stijena gurnuta
Putničim bez puta
Dok život mi pluta

Pola stoljeća
Svoje tijelo
Nosim

I sve više znam
Nikad nitko ne će
Otkriti tko sam

pun njenoga sjaja

LJILJANKA

U mojim očima
Lijer
Bijeli

Okrenut k jugu
Sluti ti
Dolazak

I osvićeš
Obasjana
Malim kolima

I pružaš mi
Ruke
Pristan spasa

Duša
Oproljećena
Plamsa

I sve je
Bez glasa
Sve se bjelasa

VRSNOST LJEPOTE NEBA
ILI
PUN NJENOGA SJAJA

Sinoć sam čitao
Antologiju ženstvenosti

Listao sam stranice
Nevine prestrašenosti
Do kasnih sati

Utonuo sam u san
Opijen mirisom ljepote
Iz samoga raja

I evo budim se
Pun njenoga sjaja

POSVEMIRENOST
ILI
USANJANA LJUBAV

Vrisak iz dubine
Mjesečeva pjeva
Žedan sunca

Oljudi kamenočovjeka
Okupana
Gustom mjesečinom

Raznoćen ledac
Zarosi
Opustinjenom dušom

KAD PORASTEM BIT ĆU MALI

Nije lako živjeti
U otužnoj
Smežuranoj kućici

Mali
Je uvijek
Mali

A mali
Sanja
O velikom

I stalno
(nekoga Boga)
Diže
Nadiže
Podiže
Uzdiže
Ne bi li porast'o

Kad mali poraste
Izgubi glavu
Hoteći slavu

I doista
Jedno se vrijeme
Razmaše
Razveže
Proteže
Nateže
Grabeći k vrhu(ncu)

A kad mu ponestane
Slovosterona
Kliže
Gmiže
Puže
U svoju otužnu
Smežuranu kućicu

VJETROVI SAMOĆE

Kad bi moj jarac Adolf
Imao Instagram
Brstio svoju lozu
Bi li tražio svoju kozu
Kao što tebe tražim ja

Bi li buljio u zaslon
U instagramskoj rijeci kozjih lica
U ponuđenom moru sisa i stražnjica
Kao što buljim ja

Kad bi ugledao poznatu bjelinu
U punom sjaju sunca
Bi li očuo prepoznatljiv šapat
Što mu se nekad lopovski
Zavlačio u dušu

Jesen je dvije tisuće dvadeset i neke
Vjetrovi samoće kao nikad
Pušu...pušu...pušu...šššš

zabijen u kolac vremena

ZANESENJAK
ILI
ZABIJEN U KOLAC VREMENA

U hodu kroz vrijeme
U hodu bez sjene
Čovjek traži, pipa, odgoneta
I to ga ne smeta
Unatoč vjeri
Krojiti po svojoj mjeri

Ovedren znanjem
Upravljen imanjem
Tražeći sebe
Kamen prti
Sve do smrti

Mnogi se u traženju izgubi
Napustivši mjesto rođenja
Zanesu ga snoviđenja
Želeći biti naprednjak
Postane prošepurni upornjak
Zanesenjaka

O JEDNOM DJETINJSTVU
ILI
NESTAO U RATU

U mom djetinjstvu
Nikad se djed spominjao nije
Kao da ga nikad bilo nije
Kao da je netko naumio
Da mi ga skrije

Kad malo poodrastoh
Zapitah tatu
Imam li ja djeda
On se namršti
I samo kroz mene gleda, gleda, gleda

Gdje je moj djed
Zapitah jače tatu
On još glasnije poviče
Nestao u ratu

I to da me nisi upitao
Ni pred kim nikada više

Da ne zaplačem
Šake sam stisnuo, grlo stegao
I kroz tatu gledao, gledao, gledao

PREDPOTOPNA PJEŠMA
ILI
VODA VODOM VODI VODU

Mrkline noći osvjetljava munjotres
Srsni ježurci rasanjuju podglavlje snova
Oblaci igraju kišni jesenji ples
Rasplesala se slova i stara i nova

Vjetar raščinja drveće – lišće ne čini smeće

Kao da jesam i nisam istovremeno
Stojeći ispred i iza vrata tisućljeća
Žuljkaju me potopne vode povremeno
Otkad ugledah svijet davnog pramaljeća

Moždani raspršci svisli – golotinja misli

Navalila voda svaki zemljani zub klima
Kopa i guta zemlju tamo gdje je ima
Puna su je mora, rijeke jezera sve suđe
Samo je kamen odguruje kao nešto tuđe

Voda vodom vodi vodu – po komodu

RAZRJEŠNICA
ILI
PITANJE POČETKA I KRAJA

Večeras mi nekakav čudan
I bolan pritisak s tjemena
Zbog njeg' snivam budan
Sapet između prostora i vremena

Skupljam se... hvatam sebe za sjemena

Slutih još prije sutona
Dok slova pijahu sunčevine
Lelujavo grčenje viška neona
I rušljiv vonj raskornjačene očevine

Pitanje početka i kraja... životne krčevine

RIJEČI ME PEKU
ILI
SLUŠAM SLOVA SVOGA JEKU

Pun sam nejasnih riječi
Koje me drobiličasto melju
Parenhimna čvorugavost kamena
Prekrila je ubogu zemlju

Srce mi opkolila bezredna slova
Kao lovci što progone zvijer
Kamenovođa mozak zove u kolo
Iz mrvuljka zemlje iznikao lijer

Bjelina vatri misli
Pobjegao bih iz sebe
Međaši razuma se stisli

Pretvoren u žutokljuna kosa
Zavučem se duboko u smreku
I slušam slova svoga jeku

RAST U NIZINU
ILI
NA POČETKU KRAJA

Kako se redaju godine
I ja se smanjujem

Što više otkrivam
Sve manje znam

I dok drugi oko mene rastu
Ja sve manji i manji
Ja sve tanji i tanji

I dok se visožderi
Svojim kokodakanjem
Transformiraju u kvočku

Ja ispijučen
Kameleonim se
U točku

bezmjerna

Ljubav se daje
I jest

A ono što jest
Međe ima
Rubove svoje

Majka je daje
I jest

I nema međa
I nema kraja

recenzije

Mukline Ljube Krmeka

Najnovija knjiga pjesama Ljube Krmeka, šesnaesta po redu, nosi pomalo neobičan naslov *Mukline*, preuzet od istoimene pjesme u najopsežnijem ciklusu. Tek u tom naznačenom užem i širem kontekstu naslućuje se njegov značenjski sloj koji bi "mukla bol", folklorna dijagnostička sintagma tjelesnih patnji mogla osvjetliti, makar u početnom, elementarnom smislu. Nesumnjivo je da će tom zvukovnom lancu nejasna smisla pridruživati značenjska polja sve pjesničke cjeline koje obuhvaća i da će se ona širiti do psihološke, duhovne i opće apstraktne semantičnosti. Valja odmah reći da je Krmek izuzetno sklon eksperimentiranju s rijetkim, neknjiževnim leksemima ili oblikovanju neologizama i u ranije tiskanim kao i u ovim najnovijim pjesmama. Također, kad je riječ o stilskim sklonostima, onda je pretežnost vrlo kratkog stiha koji ne prelazi oblik sintagme, a najčešće je jedna riječ, makar u *Muklinama* jedna od njegovih stilskih odrednica. Prati li takav stih rima, koju ova knjiga iznimno afirmira, onda se u pojedinim cjelinama jasno ocrtava snažniji upliv repanja i folklornih retoričkih napjeva uz zvuk lijerice i ples zavičajnog lindže. Među pjesnicima koji se javljaju od devedesetih godina prošlog stoljeća, koje je još Stamać nazvao suvremenim mnogoglasjem, prodor subkulturalnih stilizacija nije rijetkost. Makar u Krmeka, koji u svojim tekstovima inzistira na iskrenim moralnim vrednotama, one se daju vezati za svojevrsni protest protiv građanskog licemjerstva i u samoj poeziji.

U *Muklinama* nakon uvodne opsežne „Klečalne tužbalice“, slijedi šest ciklusa pjesama, tematski raznovrsne lirike koja je nastala u posljednjih nekoliko godina. Prvi ciklus nedvosmisleno ističe svoju prvu od osam pjesama iz čijeg je naslova „Nemi-

ri ili već viđeno“ preuzeo početni leksem za svoj naziv. Svojim dvosmjernim semantičkim potencijalom „nemiri“ podjednako upućuju na ekscesna društvena zbivanja i pojedinačna duševna proživljavanja. Ta poprilično kvalitetna pjesma, ispjevana u kratkom recitativno-skandirajućem stihu napisana je relativno davno, još 2014., a nadahnuta je represivnim i krvavim pokušajem gušenja pobune u ukrajinskom Majdanu. Tek spomenuti navedeni toponim okuplja u pjesmi ekspresivne slike strepnje i straha pridružujući im stvarno povijesno značenje.

Drugi dio naslova svojim općepoznatim frazeološkim smislom jasno smjera na hrvatsko i svoje osobno iskustvo predratnih i ratnih zbivanja tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća, iz čega je proisteklo precizno prepoznavanje ratnog scenarija. Kada se to obistinilo, napisane su ostale pjesme od kojih su dvije na kraju ciklusa izričito i jasno vezane za rat u Ukrajini. Posljednja naslovljena spominjanim frazemom u izvornom frankofonskom obliku *Déjà vu*, ponavlja hrvatsku inačicu iz naslova prve pjesme. Ona nekoliko puta rabi stih „nakon rata, ako bude nakon“ koji kao leitmotiv održava najstrašniju strepnju i pjesnikovu i cijelog čovječanstva, a u njezinim osnovnim sadržajem najavljuje drugu alternativu u ishodu rata kao zaborav svih poklika o slobodi, demokraciji i pravdom svjetskom poretku. Te dvije pjesme nisu jedine koje će preživjeti i zbirku i samog pjesnika.

Pjesme iz drugog ciklusa u zbirci, tematski i stilski čvršće povezane, Krmek je obuhvatio naslovom „Paljetci“. Taj, u govorima neovjereni pluralni oblik imenice paljetak (od glagola paljetkovati) iz hercegovačko-primorskih sela upućivao bi na prikupljanje ostataka uzrelog voća, poglavito grožđa po vinogradima, u koje je nakon berbe svakome bilo slobodno ući. Kako sa svijetom okupljenih pjesama takav naziv i nema čvršće povezanosti, on se svojom značenjskom asocijativnošću odnosi na one uratke koji su ispjevani davno, ali nisu uvrštene u ranije knjige pjesama.

U svih deset cjelina koje su zaokupljene bizarnim oblicima smrti u pojedinačnim ljudskim sudbinama pjeva se iz onostrane pozicije. Pokojnikov lapidarni lirski glas koji progovara u njima ne samo tragičkom nego i humornom intonacijom, svjedočeći o vlastitom, uglavnom paradoksalnom svršetku života, jamči im prepoznatljivi oblik grobnih natpisa.

One su u tom smislu u dosluhu s onim poznatim bosaničkim epitafom sa stečka iz Miruša u kome se pokojnik čudi još dugo poslije smrti kako mu se takav kraj mogao dogoditi – *Stah Boga moleći i zlo ne misleći, a ubi me grom*. Isto tako, mogle su one biti nadahnute, makar na idejnoj ravnini, Dizdarevim „Gorčinom“ koji je skončao „od boli nepreboli“ premda otmjenu i uslojenu vitešku baladičnost zamjenjuje u „Paljetcima“ intonacija dinarske ruralne hiperboličnosti.

„Piljci“, treći po redu ciklus s nekoliko kratkih sentencioznih pjesama, po svemu sudeći, preuzeo je ime od naziva dječje igre iz pjesnikova dječaćkog donjo-hercegovačkog zavičaja, općepoznate sve do propasti tradicionalnog seoskog načina života. Tih pet pjesama kao pet po sadržaju i obliku ujednačenih kamenčića s kojima su se dječaci i djevojčice „piljali“ i nadmetali u vještini bacanja i hvatanja istom rukom, imale bi sugerirati ponajprije autorovo poimanje pjesništva kao stvaralačke igre u kojoj on, makar prema petoj izrazito autoreferencijalnoj cjelini, želi tek skromno sudjelovati.

Svih petnaest pjesama u ciklusu „Prokisline“, čiji naslov denotira istoimenu cjelinu, drugu po redu, djeluje na prvi pogled kao plod jedinstvenog, duboko proživljenog rubnog životnog iskustva. Takvi doživljaji izvjesnosti vlastita kraja nikad se ne ostvaruju kao puko stihotvorstvo, već rezultiraju obično najčistijom lirikom, kao i u ovim pjesmama. U takvim iskustvima, u kojima „dolaziš sebi/kao iz daljine“ i u kojima „srce kuca/samo iz navike“, kako pjeva Krmek u pjesmi *Život ili posve drugačija slika* možda je pustoš „bespovratno/izgubljene zanesenosti“, ne samo pjesnički kontrapunkt već najdublja spoznaja.

Noćne more u kojima halucinantne vizije sebe negdašnjeg kako doziva sebe sadašnjeg izgubljenog i malaksalog završavaju u hiperboličnom somnabulnom plaču i stvarnoj poplavi suza. Od njih je prokislo pjesnikovo lice, a pjesma i cijeli ciklus dobili svoj naslov. *Prokisline* su inače ispjevane od vrlo kratkih stihova koje strukturira samo jedna akcenatska cjelina ili tek jedna riječ, što nenametljivo sugerira tjelesnu iscrpljenost i fizički gubitak daha. Jedan posve novi osjećaj samoće u vlastitoj izgubljenosti pojačavaju „trnci bola“ koji „pužu tijelom“ pjesnik je u naslovu pjesme imenovao prvim licem prezentne jednine od glagola „samiti“, neologizmom koji sugerira, kao i naslovom druge pjesme „Sivim“, proces u svojevrsnom krešendu. Osim te kovanice, svakako opravdane, uselila su se u Krmekov pjesnički izričaj i dva termina iz renalne dijagnostike (pijelon, parenhim), također stilski funkcionalna u konkretizaciji naravi fizičkih bolova o kojima se ovdje govori. Sve je to iskazano spontano, prilično disciplinirano i bez patetične euforije kao i spoznaja da je strah od konačnog neželjena ishoda otklonjen u pjesmi „Nedjelja ili nije vrijeme umirati“.

Posebno bi u tom smislu valjalo spomenuti kako u nekoliko pjesama Krmek sublimira doživljaj tjelesnog bola slikama pretvorbi. Dva sugestivna i svakako izvorna primjera „urastam u okus divljeg pelina“ iz pjesme „U neiskoračenom krugu“ i „zaodjenuh se tijelom trpkih oskorusa“ iz cjeline „Uslučajen ili o dvojnosti postojanja“ zrela su i osobito funkcionalna rješenja. Tragom tih svojih otkrića unosenja u objekte pjevanja, zapravo iskonskog pjesničkog postupka, u pjesmi „Samosvođenje računa“ metafora „odrvnim“ postaje cijela metamorfoza u kojoj drvo zeleni i raste pa ga brste koze itd. Pjesnički uspjelija svakako je ona pretvorba u kojoj lirski subjekt postaje žutokljuni kos u zelenoj smreci koji u poanti pjesme „Riječi me peku“ osluškuje „slova svoga jeku“.

Kako je Thanatos tek lice ili naličje Erosa, u zbirci se ne propušta, makar ukratko, potvrditi tu činjenicu. U ciklusu „Pun

njenog sjaja“ samo četiri cjeline markiraju široki raspon mogućnosti od ljubavne zanesenosti i opijenosti ljepotom do izrazito pornografskih sastava. Zbirka završava ciklusom oniristički koncipirana naslova „Zabijen u kolac vremena“. U njemu je sedam verificiranih uradaka, različita sadržaja, oblika stiha i kakvoće. Neke od njih doimaju se kao tek ispjevane kao plod trenutnog nadahnuća, kakvih ima još tijekom zbirke, a samo su dvije sazrijevale još od djetinjstva kao mentalna popudbina koja se nedavno zaodjenula stihom u svoju lirsku konkretizaciju: „O jednom djetinjstvu ili nestao u ratu“ posvećena prvom konfliktu s ocem i druga o majčinoj ljubavi s naslovom „Bez-mjerna“.

Najavljuju li *Mukline* novog i drugačijeg lirika, kao što sugerira dubokim nadahnućem, čistim oblicima stilski funkcionalnim novokovstvom veći broj uradaka u njoj, potvrdit će svakako vrijeme. Sigurno je ipak već sada da će makar te markirane pjesme zbirku održavati svježom i nezaobilaznom u stvaralaštvu Ljube Krmeka.

Muk *Muklina*

*Muzika nek te prva brine
I zato Nepar nek ti pjeva
Što mutan lakše se prelijeva,
A sve bez poze i težine.*

(...)

*Nek stih ti bude avantura
U hitrom vjetru jutra rasut,
Od kog metvica i smilj cvatu...
Sve drugo je – literatura.*

(*Pjesnička umjetnost*, P. Verlaine)

U recenziji devete zbirke poezije Ljube Krmeka, *Hrvatosauri* (2020.), istaknula sam kako je upravo ta zbirka svojevrsno zaokruženje njegova dosadašnjeg pjesničkoga rada: ovim je naslovom završen čin jasno definirane poetske drame i čini(lo) se da je Krmek njome stavio točku na jedno dugo, trnovito, kompleksno metaforičko putovanje. Njegov je lirski Subjekt bi(va)o povratnik i prognanik, svojevoljno i prisilno, i često – istovremeno, a svoj neobični egzil zaključuje pitanjem: „Što *me to tebi vraća...?*“

Ako su *Hrvatosauri* točka dosadašnjeg Krmekova opusa, *Mukline* su trotočje – eklektični, proturječni, zaigrani, ironični, angažirani, ponegdje iznenađujuće avangardni, autentično Libini lirski komentari već napisanih „poglavlja“, ali i intrigantna najava onoga što se od daljnjega autorova poetskog sazrijevanja može očekivati; istodobno i nastavak i raskid s *kamenolomnica*, *opijevkama*, i *zaleđnicama*, i pitanje i odgovor, i deset koraka unatrag, sve do *Milogleda*, i deset koraka unaprijed, u (poetsku) neizvjesnost. Nakon zaigrano sugestivnih kovanica

u naslovima dosadašnjih stihobirki, kao što su *Ibalo Balo*, *Hrvatosauri*, *Zadom*, *Grudina*, deseta je Krmekova poetska tvrđava nominalno definirana – *mukom*. Pažljiviji će čitatelj, daka-ko, pretpostaviti da se iz *Muklina* mogu iščitati i muk (tišina) i muka, tako da već semantička analiza samoga naslova može zadati dva moguća smjera čitanja, dva potencijalna podteksta.

Kako, dakle, čitati *Mukline*? Ili je, u duhu proturječnosti same zbirke, uputnije upitati kako *ne* čitati *Mukline*? Ova je stihobirka ponajprije određena eklektičnošću u najširem smislu, stoga zasigurno neće (barem pri površnijoj analizi) ostaviti dojam cjelovitosti, koherentnosti, povezanosti i zaokruženosti. Lirski je subjekt nestalan: u pojedinim ciklusima snažno prisutan, u drugima iščezava, i čini se da, naspram ostalih Krmekovih zbirki, ne može poslužiti kao čvorište razumijevanja i zajednički nazivnik ovih stihova. Od prvog ciklusa, „Klečeca tužbalica“, preko „Nemira“, do „Prokislina“, „Piljaka“ i „Paljetaka“ autor će svog čitatelja provesti ponajprije kroz enigmatične lirske minijature, avangardn(ij)e stihovne izlete, poetizirane aforizme, jezične piruete i sintaktičke bravure: sve upućuje na mozaikalnu strukturu, ali – mozaik nije jasan. Ili, rečeno u duhu likovnoga poentilizma, svaka je pjesma jedna točka (pjeva, tako, ironično i duhovito, istodobno, prkosno i skromno, i Subjekt sam: *Ja ispijučen / Kameleonim se / U točku*), no pitanje je što u cjelini predočava ovo lirsko platno?

Formalna i stilska neujednačenost ciklusa zasigurno neće pripomoći pri traženju odgovora. Tako, primjerice, u jednome ciklusu, nakon dosadašnjih, gore spomenutih, *kamenolomnica* ili *zaleđnica*, autor, pomno i promišljeno, „inaugurira“ *piljke*, a u drugome *paljetke*, kratke lirske forme neuobičajenih stilskih značajki i jezičnih igara: potonje otkrivaju ne samo autorov odnos prema jeziku kao prostoru beskrajnje igre, nego i odnosu prema poeziji koja je slika stvarnosti i stvarnost sama, prema stihu kao alatu koji paradoksima stvarnosti odgovara – paradoksom. U *piljcima* autor stihove obremenjuje poslovičnim i

aforističkim kvalitetama; u *prokislinama*, kombinirajući i jedne i druge, nadograđuje sve kompleksnije (gdjegdje i hermetične) slojeve značenja, upućujući i na dublja promišljanja o tananim granicama između Sna i Stvarnosti, Stvarnosti i Umjetnosti, Mene i Vlastite Svijesti. Nasuprot su toga pak ciklusi poput stilski izuzetno dotjerane i promišljene „Klečeće tužbalice“ ili „Nemira“ koja dramatično najavljuje tišinu i samotnost kao podtekst cijele zbirke, ali i podcrtava Ideju prepoznatljivu u svim Krmekovim stihobirkama: pjesništvo je i misija i utočište i egzil. Od retoričkih pitanja i poslovičnosti *tužbalica* i *piljaka* do ciklusa u kojima autor nadilazi svoje dosadašnje lirske okvire, do pjesama u kojima su kroz pomalo iznenađujuće, „iščašene stihove“ primjetni ekspresionistički koloriti, avangardna sintaksa, ludičke zaigranosti. Tako se kod Krmeka „plavožuto“ u jednoj pjesmi čita u kontekstu *vangoghovskog* proljeća, u drugoj je pak simbol krvi/sintagma smrti; u stihovima „Sudnjodanske istraživaonice“ gotovo se čuje ritam avangardnoga Lucijana Kordića („*relej*“/“*blej*“) i zaigrana nezamislivost Kordićevih vizualnih slika („*poteče karanfil pustinjom*“) kao da je nadahnula i samoga Krmeka čiji lirski Subjekt „*zabauljava igrištem*“; na takvim će slikama Krmek inzistirati i u posljednjim ciklusima, uklapajući ih u nezgrapnu ludičku sintaksu: „*Pun sam nejasnih riječi / Koje me drobiličasto melju / Parenhimna čvorugavost kamena / Prekrila je ubogu zemlju (...)* *Kamenovođa mozak zove u kolo / Iz mrvuljka zemlje iznikao lijer.*“ Potom se, u ovakvome formalnom i stilskom višeglasju, zatekne i potpuno „usamljena“ i distingvirana pjesma poput „*Djà vu*“, s vrlo jasnom porukom i opravdano ponavljajućom misli „...*nakon rata ako bude nakon...*“

U ovakvoj polifoniji, kompozicijskoj raštrkanosti, stilskoj i strukturalnoj heterogenosti, uz nestalnost i nedosljednost lirskoga Subjekta, neizbježno je upitati se – koji je, dakle, neksus, ciklusa Krmekovih *Muklina*? Čime je autor umrežio ove različite tematske i stilske čvorove? Valja, svakako, vratiti u sjećanje

ranije autorove zbirke kako bi se odgovorilo na ova pitanja. U prethodnim je stihobirkama, naime, koliko god da su po svojoj osnovnoj temi ili općem tonu različite, uvijek istican Krmekov osobit odnos prema *jeziku*, po čemu je, između ostaloga, i izgradio svoj autentičan i prepoznatljiv pjesnički stil: i ne samo to, autorov je odnos prema jeziku odraz njegova odnosa prema stvarnosti. Drugim riječima, okviri jezika su nominalne zadanosti svijeta kojega Krmekov lirski subjekt ne prihvaća i njegova se subverzivnost ponajviše odražava upravo u jeziku: zato autor nadomišlja, namaštava, izmišlja, kroji nove riječi, zato „lomi“ sintaksu sugerirajući tako drugačije mogućnosti poimanja logike i smisla, promjenu očista. U *Hrvatosaurima*, osim što propituje granice jezika, istražuje i samu komunikaciju, dovodeći je gotovo do apsurda.

U *Muklinama* Krmek nastavlja dosljedno izražavati svoje nepovjerenje prema postojećem jeziku, ali istodobno koristi jezik kao alat subverzije. Međutim, iznimno je važno istaknuti da u ovoj zbirci autor na osobit način istražuje i tretira pjesnički ritam kao iznimno snažno stihovno „sredstvo“ preobražajne moći. Upravo je taj specifičan odnos prema ritmu, kojega će Krmek iskoristiti, između ostalog, i da ukaže na kompleksnosti odnosa Poezije i Stvarnosti, čvorište, susretno svih pjesama okupljenih u ovoj zbirci. Naime, Krmekov je ritam u zbirkama do *Muklina* jasno i dominantno proizlazio iz jezičnih poigravanja na fonetskoj ili leksemskoj razini; utjecaj usmene književnosti i tradicionalne glazbe bio je razvidno i prepoznatljivo nadahnuće u tim stihovima. U svojoj desetoj zbirci, međutim, ritam nije samo *sredstvo* ili *posljedica*, nego posjeduje dinamičku snagu, onako kako to opisuje B. Hrushovski – ne radi se naprosto o mehaničkim odnosima slogova nego o dinamičkim svojstvima ritma kao organskog fenomena. Krmek ne samo da snažno izražava povjerenje u činjenicu da značenje proizvodi ritam *u jednakoj mjeri u kojoj i ritam kreira značenje*: njegova zbirka svjedoči ideju da su svi odnosi između svih elemenata

stvarnoga svijeta i svijeta poezije dvosmjerni i da jedino tako i jedan i drugi zadobivaju smisao. Isto kao što unutarinja snaga ritma prožima i preobražava značenje pjesme, a značenje istodobno mijenja ritam, jednako se tako autor obraćajući čitatelju preobražava, te jednako tako (i isključivo tako) komunikacija umjetnosti i stvarnosti postaje svrshodna i smisljena. Razvidno je to već od prvoga ciklusa:

(...)

V.

*Otpčiči li ikada
Iz sebe
Iz svoje ljuštore*

*Pogledaš li ikada
Sebi
U oči*

*Jesi li vrijedan
Domovine
(U koju se kuneš)*

VI.

*Ako se morasmo
Zakolutati
U kolovratnom ročištu
Zašto leđa
Omekšah
Žureći se utočištu*

VII.

*O,
Vi koji iznutra
Ključete
Niste vi*

Ti

***Koji težine križa
Biljegujete***

Dosljedno je to povjerenje u ritam do samoga kraja:
(...)

***Večeras mi nekakav čudan
I bolan pritisak s tjemena
Zbog njegov snivam budan
Sapet između prostora i vremena***

Skupljam se... hvatam sebe za sjemena

***Slutih još prije sutona
Dok slova pijahu sunčevine
Lelujavo grčenje viška neona
I rušljiv vonj raskornjačene očevine
(...)***

Nisu, dakako, zanemarive ni Krmekove već otprije prepoznatljive (a u ovoj zbirci i dodatno korištene i naglašavane) stilске kvalitete: od asonanci i (osobito) aliteracija s kojima jezik postaje tvrdi, oštriji, subverzivniji, (na)vodeći pjesnika na kreiranje začudnih novotvorenica, do sklonosti *komentarima* stiha (u zagradama, u vuletićevskom stilu). Valja, međutim, ponovno naglasiti da upravo u *Muklinama* autor osvještava kako ritam, kao organski fenomen poezije same, mehaničke osobine ovih stilskih elemenata preobražava u dinamičke i time se zapravo cijela zbirka sinergijski povezuje.

Spomenuta je ranije nestalnost lirskog Subjekta (uvjetno rečeno, „govorećeg lica“), čime se oduzima mogućnost da se upravo taj lirski glas prepoznaje i razumijeva kao čvorište same zbirke. Međutim, treba razmisliti i o mogućnosti da je nestalnost toga glasa, to njegovo pojavljivanje i iščezavanje zapravo samo refleksija još jedne važne zajedničke odrednice cijele zbirke, a to je – proturječje. I ne samo proturječje, nego

i binarnost, onako kako je pojašnjava Eliade, ali podvojenost, onako kako je opisuje Unamuno: „Polazeći od očite činjenice da u našoj svijesti defiliraju međusobno proturječna stanja, događa se da se ne vidi jasno svijest, naše 'ja.'“ Ovako shvaćena podvojenost, koja nagrizava svijest, taj binarni ustroj svijeta i fenomenološka razdvojenost tjelesnog i duhovnog, konkretnog i apstraktnog, fizičkog i metafizičkog, mrtvog i živog, snažno je prisutna u *Muklinama*: ona ne samo da se može posredno iščitati (a zatim se njome može opravdati) nestalnost glasa lirskoga Subjekta (njegov nemir, njegova uključenost i isključenost, njegovo „ili“ i njegovo „i“), nego je upisana i opisana i izravno u stihovima: „*Dijelim sebe / tijesnog / Na lijevog i desnog*“, „*Kao da jesam i nisam istovremeno...*“ U tome smislu, *Mukline* su potreba za šutnjom i potreba za govorom, želja za mukom među glasovima i istodobno glas u nepodnošljivom muku; ideja da se najbolje govori dok se tvrdoglavo šuti i da se najviše šuti upravo dok se govori. Lirski Subjekt iščezava da bi se vratio, i vraća se da bi ponovno iščeznuo u svome prostoru ugođe koji je najtočnije definiran upravo riječju *muklina* – beskrajani metafizički prostor postojanja u tišini, u kojemu je svaka događajnost samo refleksija na (neku drugu) stvarnost, na (neku drugu) vrijeme. Krmekova je *muklina* kronotop augustinovskog prosede: „Ako me nitko ne pita što je vrijeme“, kaže sveti Augustin, „znam što je; ali ako nekom trebam to objasniti – ne znam.“ Tako je i *muklina* gotovo nepojmljivi prostor postojanja u podvojenosti, onako kako se gotovo izriječkom iznosi i u naslovu pjesme „Uslušajen ili O dvojnosti postojanja“:

*Iz svjetlosne točkice
Poteče mi
Duša*

*Zaodjenuh se
Tijelom
Trpkih oskоруša*

*Kao stijena gurnuta
Putničim bez puta
Dok život mi pluta*

*Pola stoljeća
Svoje tijelo
Nosim*

*I sve više znam
Nikad nitko ne će
Otkriti tko sam.*

Vikati mukom iz mukline je misija upisana u ovu Krmekovu zbirku, onako kako M. de Unamuno tvrdi da je misija don Quijotea vikati u pustinji sve dok pustinja ne postane zvučna šuma. Na tragu tih analogija, valja podsjetiti i na sljedeće: don Quijote nije zapravo čovjek koji umišlja da je vitez, nego simbol ljudske vjekovječne i organske, gotovo neshvatljive i često zanemarivane, potrebe za alternativnim svijetom – svijetom umjetnosti. I Krmekove *Mukline* donose donkijhotovskog tipa lirskog (anti)junaka: iz njegova svjesno odabranog egzila tišine dopire glas da je umjetnost (često) zapravo (jedina) (potrebna) stvarnost.

LJUBO KRMEK je rođen 22. ožujka 1969. u Čapljini. Osnovnu školu pohađao je u Hutovu, a Željezničku tehničku školu u Sarajevu. Radi kao prometnik vlakova u Pločama. Pjesme, priče i drame su mu objavljivane u više listova, časopisa, zbornika i antologija u BiH i RH. Za svoje pjesništvo je nagrađivan.

Objavljena djela: *Milogledi* (pjesme), Matica hrvatska Ploče, Ploče, 1999.; *Višeglasje* (pjesme), Matica hrvatska Stolac, Stolac, 2001.; *Humljanke* (pjesme), Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Mostar – Založba kralja Tomislava Čapljina, Mostar – Čapljina, 2008.; *Ibalo balo* (pjesme) Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Mostar - Založba kralja Tomislava Čapljina, Mostar – Čapljina, 2009.; *Grudina* (pjesme), HKZ – Hrvatsko slovo, Zagreb, 2012.; *Drijen* (pjesme), Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Mostar – Matica hrvatska Stolac, Mostar, 2013.; *Neretvanski dobnik* (kolumne), HKZ – Hrvatsko slovo, Zagreb, 2013.; *Iz humske zemlje, Knjiga prva* (povijesno-prozni zapisci), Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Mostar, 2013.; *Hrvatsko pjesništvo Donje Hercegovine* – Humski zbornik XVI., Matica hrvatska Stolac, Stolac, 2014.; *Zadom* (pjesme), Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne – Matica hrvatska Stolac, Mostar-Stolac, 2015.; *Morine, priče iz Humine* (proza), Matica hrvatska Stolac – Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Mostar-Stolac; *(P)ogledi s dimnjaka* (autobiografski zapisci), Matica hrvatska Stolac, Stolac, 2015.; *Iz humske zemlje, Knjiga druga* (povijesno-prozni zapisci), Matica hrvatska Stolac - Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Stolac - Mostar, 2016.; *Ram* (pjesme), Matica hrvatska Stolac - Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Stolac - Mostar, 2018.; *Hrvatosauri* (pjesme), Matica hrvatska Stolac - Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne, Stolac - Mostar, 2021.

KAZALO

klečeca tužbalica	5
I.	7
II.	7
III.	7
IV.	8
V.	8
VI.	8
VII.	9
nemiri	11
NEMIRI ILI	
K'O ONO JEDNOM	13
STRAHOVI	14
BOGATI SIROMAH	15
SUDNJODANSKA ISTRAŽIVAONICA	16
KRVAVCU	18
SLIKOPJESAN	19
UKRAJINO!!!	20
DÉJÀ VU	21
paljetci	23
CIV.	25
CV.	25
CVI.	25
CVII.	26
CVIII.	26
CIX.	26
CX.	26
CXI.	27
CXII.	27
CXIII.	27

piljci	29
NOĆNI POSKOKOV PJEV ILI	
PRESVUČENE KOŽE SE MNOŽE	31
<i>DIFFERENTIA SPECIFICA</i> ILI	
RAZLIKE MEĐU NAMA	32
IZA VRIMENA	33
NEDOKUČIVO	34
DVOLIČNA ILI	
LICEMJERNA PJESMA	35
prokisline	37
ŽIVOT ILI	
POSVE DRUGAČIJA SLIKA	39
SVA NAŠA PUTOVANJA	40
PROKISLINE	41
MUKLINE	42
POLJULJANKA ILI	
ISTKANI PRIVIDI ONOSTRANOG	43
SÍVIM ILI	
TREĆEPJEVNA PJESMA	44
SÁMIM	45
U NEISKORAČENOM KRUGU	46
ZAZIV SEBE ILI	
LAGANO ZEMLJANO UPIJANJE	47
OZBILJNA IGRA	48
ZAKUČASTA FIGURATIVNOST	
(apstraktno viđenje jedne slike)	49
SAMOSVOĐENJE RAČUNA ILI	
BESMISLENKA	50
SVETA NEDJELJA ILI	
NIJE VRIJEME ZA UMIRATI	52
NOĆNA OSAMLJENJA	53
USLUČAJEN ILI	
O DVOJNOSTI POSTOJANJA	54

pun njenoga sjaja	55
LJILJANKA	57
VRSNOST LJEPOTE NEBA ILI PUN NJENOGA SJAJA	58
POSVEMIRENOST ILI USANJANA LJUBAV	59
KAD PORASTEM BIT ĆU MALI	60
VJETROVI SAMOĆE	62
zabijen u kolac vremena	63
ZANESENJAK ILI ZABIJEN U KOLAC VREMENA	65
O JEDNOM DJETINJSTVU ILI NESTAO U RATU	66
PREDPOTOPNA PJESMA ILI VODA VODOM VODI VODU	67
RAZRJEŠNICA ILI PITANJE POČETKA I KRAJA	68
RIJEČI ME PEKU ILI SLUŠAM SLOVA SVOGA JEKU	69
RAST U NIZINU ILI NA POČETKU KRAJA	70
bezmjerna	71
recenzije	75
Miroslav Palameta <i>Mukline</i> Ljube Krmeka	77
Tina Laco Muk <i>Muklina</i>	82

